

Eleven hagyomány

*Néhány mondatban Kőmíves Nagy Lajosról
és fordított tudósítás a nagybányai Festőiskola történetéből*

A Nagybányai Festőiskola történetéről szeretnék írni, ugyanakkor elengedhetetlennek tartom a lehetőséget, hogy egy olyan személyiségről is szóljak, aki – mint a Keleti Újság munkatársa, a húszas évek irodalmi életének meghatározó személyisége volt és aki kortárs lévén – a kortárs realiztikus éleslátásával tudósított több ízben is a nagybányai eseményekről. Érdekes az ő szemén keresztül tekinteni a dolgok mélyére, ugyanis Nagybánya önmagáért való művészi szépségébe is – mint minden jóra való dologba –, belerondított a két világháború és ezzel együtt a kor politikai áramlatai, amik aztán sikeresen szétbomlasztottak minden emberi/művészi törekvést. Ugyanis a művészet nem a politika szolgálatáért van, márpedig a II. Világháború után csakis ezt várták el tőle.

Volt idő tehát, amikor Nagybányát már csak a hit tartotta fenn, Kőmíves Nagy Lajos pedig ezen híthű újságírók közé tartozott, aki Osvát Kálmán megítélése szerint is „az erdélyi politika vezetőiről, egyházi emberekről közölt lélekrajzai, műtermi riportjai a Keleti Újság egyik legismertebb és elismert írójává tették” (Erdélyi Lexikon. Nv.1929. 153.) Egyébként a hajdanvolt Kolozsváron nagyon sok érdekes ember megfordult, a téma nem az utcán, inkább a kávéházban hevert. K.N.L. volt az, aki még hallotta a nagy Bicsérdit szónokolni a húsmentes étkezés egyedül üdvözítő voltáról, majd látta ugyanőt, amint egy nagy szelet sült húst fal be, kiváló étvágygyal. (A Bicsérdit kipellengérező tudósításának külön pikantériája, hogy ezért elutazott Ada Kalehra és otthonában kereste fel a „vegetarianizmus apostolát”, de ezt majd egy következő alkalommal fogom bemutatni. Szerk.)

Kőmíves Nagy Lajos Budapesten született, 1886. augusztus 16-án és Kolozsváron hunyt el, 1977. december 9-én. Budapesti egyetemi évei után 1907-től Kolozsvárt előbb az **Újság, Kolozsvári Hírlap**, 1919 után a **Keleti Újság** belső munkatársa. Azokban az időkben, ill. a századeleji években a színháznak és újságírásnak mítosza volt. 1941-től a kolozsvári magyar színház, 1946-tól a marosvásárhelyi Székely Színház rendezője, 1947-től nyugalomba vonulásáig (1971) a marosvásárhelyi Szentgyörgyi István Színművészeti Főiskola tanára. Szemléletét, rendezői felfogását lírai hév és romantikus felfokozottság jellemezte. Széleskörű műveltsége, irodalom- és művészetszeretete a színészek több nemzedékére is pozitívan hatott. Felesége Tessitori Nóra, szavalóművész volt.

Tekintsünk be hát akkor a kortárs újságíró szemével a Nagybányai Festőiskola történetébe, szerintem izgalmasabb és életszagúbb a hivatalos művészettörténeti adatoknál.

Kőmíves Nagy Lajos

Nagybánya él!

Írta: Kőmíves Nagy Lajos

A természet a Zazar folyócska ölében a föld termékeny méhében fogant szerelmi nászából vajudta ki magából azt a varázslatos szépséget és harmóniát, amelyet a nagybányai

Hollósy és tanítványai 1896 körül

hegyek erdőbozontos karjai magukhoz ölelnek. Az elbűvölő szépségek mögött, mélyen a föld alatt kincsek megmérhetetlen garmadája várt arra, hogy a teremtés Istenéssel felruházott lény: az Ember az ős természetet gigászi alkimista műhelyében kiizzott nemes érceket napfényre hozza. A véres és gyilkos emberküzdelmek aranyborjúját: az aranyat, amely megteremtette a földön a fényt és pompát, de a boldogság váltságdíjával áldozatul követelte az embermilliók nyomorát és szenvedését is.

Az arany sóvárgó vágya, vakító fénye, rabszolgai imádata állította először Nagybánya szolgálatába az Ember munkáját, testi és lelki gyöttrődéseit. A természet káotikus szépsége és elbűvölő bája sokáig váratott magára. A virágzó bányaváros polgárai pusztán az életükért ragaszkodtak Nagybánya rögeihez. A költészet és művészet mániákus papjai, pantheista szektáriánusai századokon át pihentek az eljövendő titkok árnyékában. De megérkeztek, aminthogy a bethlehemi jászolhoz is elvándoroltak a lélek megújulásának költögető szavára a három királyok.

Először a költő szívébe hullottak bele a látott csoda varázslatai. Petőfi volt az első küldött, aki leborult Nagybánya szépsége előtt. A költő himeírás elragadtatása után éppen egy fél-század pergett le, amíg a természet szerelmes ölelkezése tárta

ki kebleit a szépség babonás hitű papjai: a művészek megteremkenyített géniusza előtt.

1897-ben Nagybánya bevonult a művészettörténetbe. Olyan megrészegülten roskadtak imádatra a szépségszomjas művészek a természet szépségoltára előtt, mint az aranyláztól fűtött kalandor aranyásók. Az alkotás mámorában megteremkenyült művészi képzelet megmutogatta a világnak, a természet nyelvén beszélni nem tudó embereknek Nagybánya örökifjú, szűzies báját. Nagybánya megismerte önmagát és most már nem csak aranyára, hanem a belőle fogant művészetére is büszke lett.

Ez a képletes története Nagybánya művészetének.

Az apostolok köré lelkes és a művészet láthatatlan pecsétjével bélyeges tanítványok és diakonusok sereglettek.

* * *

A nagybányai művésztelep megalapításának krónikásai majdnem egyértelműleg úgy jegyezték le a magyar művészethistória lapjaira ezt az új korszak kezdetét jelentő eseményt, mintha kizárólag Hollósy Simon robusztos, elhatározó erejű egyénisége, sugalló hatású, agitatív szelleme teremtette volna meg egyedül a nagybányai pikturát.

A nagybányai piktura Hollósy Simonnal és sorshatározó bajtársaival együtt jelenti első forradalomszerű megjelenését a plenair festészetnek.

Hollósy forró művész-temperamentuma, az akadémizmus pányvát nem tűrő, lázadó szenvedélyessége kétségtelenül egy villanyos energiákkal telített battériája volt azoknak a fiatal tehetségeknek, akik nomád vándorlásukban Münchenben, a múlt század kilencvenes éveiben, ennek a próféta erejű titánnak új tanokat hirdető felekezetébe felesküdték.

Müncheni művészkávéházak márványasztalai körül, padlasműtermek mourgeri környezetében szított, izgatott a mester Hollósy, a vezetésre született vajda. Tulajdonképpen egy világáramlatnak majdnem utolsó hullámgyűrűje volt ez. A francia naturalizmus és az ebből szervesen kihajtott impresszionizmusnak volt egy kései visszhangja, amelynek ereje azonban megnövekedett, új életre kapott az új festői irány új apostolaiban. Soha művészi társulás és felekezet nem találkozott még olyan egybehangzó hajlamosságokkal és a tehetségeknek olyan erős felvérteztséggel, mint amilyen-nel Hollósy baráti köre indul el apostoli újtárra.

Münchenből 1897-ben új csillagkép indult meg, amely a magyar mennyboltozaton Nagybánya felett állt meg. A magyar művészet egén megjelenő csoda azonban nemcsak Hollósy nagy, újító egyéniségéből nyerte fényét, hanem azoktól a kísérő meteoroktól is, akik később állócsillagjaivá váltak nemcsak a magyar, hanem az európai művészetnek is. Ferenczy Károly, Thorma János, Réthy István, Iványi Grünwald Béla ekkor már szétterjesztették sasszárnyaikat. Hollósy csak rezonáns és egyenértékű lelkekre talált bennük, akik külön-külön is fejezetet teremtettek volna, de így, egy láncba fonódva olyan kollektív erőt képviseltek, amely ellen megtört, szétmorzsolódott a rosszhiszeműségnek, a silány gúnynak, az alattomos és gyáva kételkedőknek és az enervált műteremfestészet féltékeny tekintélyeinek minden gáncsvetése és minden kicsinyes felsorakozása a fejlődés és haladás ellen.

Réthy István megjelenítő erővel megírta az 1913-iki nagybányai kiállítás katalógusának gyönyörű bevezető, történeti

visszapillantásában a nagybányai művészet megteremtésének történetét, de nem hangsúlyozta ki talán veleszületett diszkrét szerénysége miatt azt a tényt, hogy ők Hollósy egész mozgalmának kovácsai, ekvivalens tényezői voltak. A nagybányai forradalmat tulajdonképpen az ő befejezett művészi eredményeik igazolták.

Az alapítók közül Hollósy Simon és Ferenczy Károly már elköltöztek a halhatatlanság magyar Pantheonjába. Thorma János, Réthy István és Iványi Grünwald ma is tehetségük lanckadatlan erejével, ható és tanító erejük gazdagságával, telített alkotói készséggel szolgálják a magyar piktura mind szélesebb és szélesebb horizontra táguló területét.

Réthy István és Iványi Grünwald kiszakadtak Nagybányából. Egyedül Thorma maradt hű az őstalajhoz. Az ő művésze olyan természetű, mint a pálmác, amelynek vegetációja elsorvadna, alkotó tüze lelohadna, ha más égtájak földjébe ültetnék le kitépelt gyökereit.

Hollósy és iskolája

* * *

Itt ülök a Mester otthonában, a pihenés óráiban. A plenair festészet, a nagybányaiak forradalmának aktív vezére beszél a lázadás hőskorszakáról. Ceruzavázlat ez, sommázott, mellőzve minden pathetikus beállítástól, de friss élményszerűsége megköveteli, hogy papírra vessem:

– A festői akadémizmus, a műteremfestészet kriptaszerűsége ellen már 1894-95-ben elhullottak a termékeny magvak Münchenben, Hollósy műtermében, az ő varázsosan ható, nyugatalanító, merész tervekre bűjtogató, forradalmi egyénisége körül csoportosuló, fiatal magyar művészek lelkébe. A tényleges hadüzenet 1897-ben történt meg. Hollósy addig nem is járt soha Nagybanán. Réthy és én keltettünk Hollósyban kedvet a nagybányai letelepedéshez, helyesebben ahhoz, hogy kerekedjünk föl és hozzuk át iskoláját Münchenből Nagybanánra. Réthy Nagybánya szülötte, én pedig a negyedik osztálytól itt végeztem a gimnáziumot. A nosztalgia leküzdhetetlen csábításával hívott, ragadott magához a Kereszthegy, a Virághegy, a Klastromrét, a fernezelyi-völgy minden tavasszal megújuló pompája. Szerelmesek voltunk Nagybánya mély-kék egébe, amely alatt a föld minden évben felölti magára menyasszonyi ruháját. Addig festegettük Hollósy előtt Nagybánya ellenállhatatlan szépségét, amíg elragadta őt is a vágy. Az elhatározás döntő volt.

– A müncheni magyar karaván elindult 1897-ben. Nagybánya polgármestere akkor Thurmann Olivér volt. Nem kicsinyes, szűklátókörű bürokrata, hanem talpig úr és finom, művelt szellem. Az ő lelkes agitációja készítette elő nekünk a talajt. Tehát tisztázzuk: nem mi jöttünk ide Hollósyval, hanem mi hoztuk ide őt. Én már akkor régen kiállító művész voltam és túlhaladtam az *Aradi vértanúk* millenáris nagy visszhangján. De ugyanebben a vonalban álltak többi kollégáim: Ferenczy, Réthy, Grünwald, Glatz Oszkár is, Hollósy a mi lelkesedésünktől kapott kedvet Nagybányához.

– Thurmann jó barátságban volt Wekerlével, akinél sikerült 2000 forint szubvenciót kieszközölnie az iskola fenntartására, amely felett Hollósy rendelkezett. Brucktól Nagybányáig szabadjegyet kaptunk. A fogadtatás végleg leverte a lábáról Hollósyt és sorstestvéreit.

A kezdet persze egészen romantikus volt. Az iskola sátrát, – ezt a fogalom valódi jelentőségében kell értelmezni – a ligetben Stoll Béla szénatartójában ütöttük fel. A város ezt a nagy hombárt bedeszázta és három nagy műteremablakkal látta el. Az első év, a müncheni műtermi élet és munka után a szabad természetfestészet rózsaszínű mámore volt. Hollósy sűrű és szilaj örmény vére valósággal habzott ettől a felfokozott színekben jelentkező természetélménytől. A következő évben már Csók István, majd Nyilasi is hozzánk csatlakozott. Pezsgő, munkaláztól átfűtött esztendők következtek.

– Az első változás 1901-ben következett be. Hollósy zabolátlan vándortermeztete és fékezhetetlen temperamentuma miatt itthagya Nagybányát. Hollósy távozása után Ferenczy, Réthy, Grünwald és én vettük át az iskola vezetését. A fejlődési vonal nem hanyatlott, hanem ellenkezőleg: emelkedett. Közben Pesten a nagybányai kiállítás hatalmas sikere. A konzervatív kritika dühös ostromai döntően Nagybányára terelték a figyelmet. Most már számoltak velünk. 1905-ben Ferenczy már a képzőművészeti iskola tanára. 1913-ban pedig Réthy Istvánt hívják meg katedrára. Közben 1916-ban Iványi-Grünwald enged Kecskemét csábításának és szintén itthagyt minket, de szívükkel, lelkükkel, stílusukkal eltéphetetlen lánc köti az elszakadtakat továbbra is Nagybányához.

– Nagybánya győzött. A város közönsége hálából felépíti nagylelkű áldozatkészséggel az iskolaépületet és a műtermeket. 1911-ben ünnepélyes keretek között vesszük át a nagybányai művészet új hajlékait. 1912-ben alapszabályszerűen megalakul a Nagybányai Festők Társasága. Ez az alapszabály legális otthonunkká erősítette meg az iskolát és a műtermek háborítatlan birtokbérletét. A kolónia elnökévé Ferenczyt választottuk. Ferenczy 1916-ban, megrendült egészsége miatt lemond az elnökségről, amelynek megtisztelő szerepét ettől kezdve rám bízta. 1927-ben lemondtam s azóta Mikola András vezeti energikusan és tapintatosan a kolónia ügyeit.

Mi lesz Mesterem, ha az alapszabályok módosításával elveszik a kolónia több mint harminc esztendőn át felépített jellegét? Mi lesz, ha a művészet hatalmánál erősebbnek bizonyul a nacionalizáló politika?

A Mester merőn és csodálkozva néz rám. Kerekre tágult tekintetéből látom, hogy még a kérdés feltevése ellen is tiltakozik. Minden szavát úgy ejti ki, mint aki komolyan meggondolja azt, amit mond. Hit és meggyőződés keményíti meg a hangját:

– Ez egyet jelentene egy templom rombadöntésével, ami

nem következhet be soha! Mi művészek vagyunk s a politikához nincs közünk. Én ugyanolyan szeretettel nyújtottam oda tudásomat és irányító oktatásomat a román növendékek sarjadó tehetségeinek, éppenúgy, mint a mi népünk véreinek. Ugyanaz a nemes hagyományoktól táplált szellem hatja át a kolónia mostani elnökét s az iskola tanárait is. Aki a nagybányai kolónia legszebb és legemberibb intenciókkal megteremtett szervezeti pragmatikáját meg akarja változtatni, annak számolnia kell azzal is, hogy hagyományt tapos el, amely ennek a városnak közös lelkületéből épült fel büszke emlékkövé, nemcsak a mi, hanem egész Nagybánya városának büszkeségévé.

* * *

Nagybánya él! Művészettörténete nem záródott le. Fejlődése nem kövesedett meg. Az egyéniségnek és a művészi intenciónak ma is termékeny melegágya itt a természet, amely barátja, inspirálja, örök friss meggazdagítója a művészeknek. Nem véletlen, hanem a művészi alkotás művész titka s a természet megtermékenyítő erejének eredője, hogy Nagybánya nem a merev stílus, egységek hazája. Ugyanaz a Nagybánya szólaltatja meg a művészi megnyilatkozások más-más hangnemeit.

Thorma János művészete töretlen, tisztafényűségében ragyog, a kiválasztottak intenzív sugárzásával. Az ő művészete az a gránáthíd, amely a nagybányai művészet kezdetét a mával, a nagy múltat a jelennel s a jövővel ígéreivel, a szerves, élő valóság erejével összeköti. A majdnem hatvan esztendő súlya nem tette roskadtá vállait, a művészete pedig olyan friss, mint a nagybányai tavasz, folyton megújuló és ízes gyümölcsöket termő. Ósmagyar erő érik tüzes aszúvá Thorma művészetében, amely egyedül egy diktatúrát tűr meg: hódolatát a legsajátabb lelki összetételből és véralkatból irányított teremtő erőnek, amely csak önmagához hasonlít. Ő az, akire ráolvasható a magyar vates igéje: „Sem utódja, sem boldog őse nem vagyok senkinek.”

Thorma János

Mikola András művészete nemesen hű öröke a naturalista impresszionizmusnak, de meleg színeknek egységes, disztíngvált, előkelő tónusát, mint az egyéniség pluszát adja hozzá az interpretált természethez. Bársonyosan omló színek virtuozhangolása ez, amelyeknek tiszta és békés harmóniáján keresztül az önmagát megszólaltató művész líráját érezzük meg.

Börtsök és Krizsán is a természet hódolóit, de a tájak az egyéni látások és hangulateltesések prizmáján keresztül színesednek az ő tiszta és harmóniát kereső művészetükben festői hatásokká. Rátz Péterről is ugyanezt mondhatjuk. Most egy nagy golgothai jelenetnek megfestésén dolgozik.

De a festői irányok más regiszterében Ziffer Sándor tömörségre s a színek egymásraható, belső törvényei problematikájának megoldására törekvő alkotásai a legbeszédebben dokumentálják azt a tényt hogy az őszintén megnyilatkozó újításvágy megtalálja Nagybányán is azt a formanyelvet, amely a konstruktív irányú század leitmotívja.

Ferenczi Noémi eklektikus művészete, amelynek tápláló nedveket felszívó hajszálgyökerei épügy lekúsznak a primitív művészek naív egyszerűségével, mint ahogy mondanivalójuk kifejezésében korunk vívódó szellemének és vágyainak vajadásait igyekeznek egységes jelképekbe tömöríteni. De a közös bélyeg: Nagybánya mégis megtalálható valamennyiök művészetén, csak keresni, meglátni, felfedezni kell a vonalak, formák és színek más-más hangszerelésében.

* * *

Az elmúlt harminckét esztendő alatt sok dicsőség, de sok csapás is érte a nagybányai művészkolóniát. De állta a vihart, mint a hegyoromból kiemelkedő sudaras tölgy. Ezek a csapások eddig csak személyileg érinthették a nagybányai művészkolónia tagjait. A kolónia intézménye azonban áll szilárdul. Védte minden vihar és akna ellen a nemzetközi presztízs és a város liberális szellemű, régi vezetői által megépített, autonóm jellegű jogszabálya.

A nagybányai kolónia nem foglalkozott sohasem politikával. A nagybányai művészet a magyar kultúrának alapítása,

de rendeltetésének és hivatásának korlátlan, határokat és nemzeti színeket nem ismerő szabadságszeretete a művészet teljes nemzetköziségével tette a piktúra szabad földjévé. A művészet szabad növést és koronába borulását itt nem akadályozták meg védővámok. Az utóbbi időkben azonban olyan aggasztó hírek kísértetjárásai indultak el, amelyek aggodalommal szorítják össze szívünket. A nagybányai kolónia és szabadiskola eredeti jellege, célja és vezetői ellen romanizáló és térhódító törekvések mozdultak meg. Ezek a hol rejtett, hol palástolt tendenciák a szabadiskola állam-ösztítését, végül a nagybányai magyar festőművészetnek szánt kegyelemdőfését: az alapszabályok módosítását célozzák.

* * *

Nagybánya él! S ennek az életnek dús és jövődjő ígéreiteit, a történelmi múlt még teljesebb kibontakozását sorvasztja el, aki hozzá mer nyúlni ehhez az élethez, más intencióval, mint a szuverén művészet tiszteletével.

Pásztortűz, 1929. április 21.

A politika megzavarta Nagybánya csöndes művészi életét

A nagybányai műtermekben dolgoznak, de csöndes rezignációval nézik a sovinizmus megújuló ostromait – Valami mégis készül Nagybányán (Írta: Kőmíves Nagy Lajos)

Sok megpróbáltatáson mentünk keresztül. Edzették letünk mindennel szemben és mégis belénk nyilall hír, hogy nagybányai kolóniát, illetve annak alapító, továbbfejlesztő magyar művésztageit veszély fenyegeti.

Először burkoltan indultak meg a támadások a nagybányai kolónia ellen. Ezek művészetkritika köpenyébe takargatták azt a félremagyarázhatatlan tendenciát, hogy a nagybányai művészetet régi alapjaiban és szervezetében szét kell feszíteni. Hamis elvi jelszavakon lovagoltak a régi Nagybányát képviselő kolónia ellen felvonuló frondörködők: – Nagybánya befejezte forradalmi szerepét és hivatását! Annak a művészetnek, amelyet a nagy alapító utódai képviselnek, nincs már legitimitása a művészet fejlődésvonalában. Nagybánya lezárta művészettörténeti rendeltetését. Régi formaelve nem tud már újat, korszerűt mondani a ma progresszív emberének.

Azok, akik mohó buzgósággal zörgették Nagybánya ellen az új jelszavak fegyvereit, nem tudták, vagy nem akarták tudni, hogy Nagybánya nem a gyorsan váltakozó és egymást letaposó művészeti irányoknak átfutó állomása, hanem a művészet igazi fejlődésének örök, kiapadhatatlan és állandóan megújuló gazdag forrása s a művészi igazságok természetes evolúciójának megingathatatlan szimbóluma. Az evolúciónak ezt a belső folyamatát Nagybánya önmagában viseli.

A művészeti irányok harca a nagybányai művészkolónia belső keretei között is többször lezajlott. Csak mosolyogni tudunk a türelmetlen művészetkritikának művelői fölött,

akik Nagybányát „holtta” nyilvánították. Vagy talán nem éppen Nagybányán ütött ki 1906-ban a neoimpresszionizmus és az azt követő postimpresszionizmus palotaforradalma? Vagy nem éppen az impresszionizmus lobogójával indult el s a nagybányai naturából fejlődött, alakult mai művészi megnyilatkozásáig Ziffer Sándor?

Vagy nem Nagybánya termő kebeléből táplálkozott-e az egészen új, bár lényegében talán a trecento művészetében gyökerező, de kifejezési formájában a legmodernebb nyelven megszólaló Ferenczy Noémi?

Thorma János művészetét sem hagyomány és irány, hanem az egyéniségnek zseniként megnyilvánuló ereje teszi naggyá és megkülönböztetett értékűvé. Thorma János nem kapta készen senkitől, sem irányoktól, sem iskoláktól, sem izmusok képviselőitől művészetét. Az ő művészte thormai művészet: az egyéni teremtés gazdagon zuhogó áradása, amelynek csak az Isten és a

Természet az egyedüli megtermékenyítő ereje. Puvis de Chavanne nem nagy művész, habár nem követi Cezanne?

A nagybányai művészek világképet tükröznek vissza, akiknek művészetében nem a mai modern jelszavakba csomagolt divatáramlatok utáni érzései, hanem a belső lelki szükségletek kényszerei váltották ki a megnyilatkozások lehetőségét és produktumait. A művészetben az örökérvényű, divatokon és korhangulatokon diadalmaskodó abszolútum mindig az egyéniség volt. A művészettörténet erre nézve a legnagyobb bizonyíték, amely hódolattal borul le Leonardo da Vinci nagysága előtt és ugyanezzel a hódító elismeréssel, gyönyörködéssel áll meg Rembrandt, Goya, Manet, Munkácsy Mihály, Segantini és Ferenczy Károly művei előtt. A művészetet mindig az egyéniség szuverénitása alakította és vitte előre.

Ferenczy Károly és Valér

A nagybányai festőművészek is önmagukat keresték lázas, belső vívódással. Ők is egyéniségük maximumát vetítették ki lelkükből vásznaikra. A kor lelkülete és hangja felett nem suhant át vakon és süketen sem Mikola, sem Mund Hugo, sem Krizsán János, sem a többi nagybányai művésztársuk. Az örök szépnek örzői voltak, de azért magukra itatták az új idők áramlásából azokat az erőket is, amelyek által felfrissültek és meggazdagodtak.

Művészetpolitikai támadások voltak ezek, amelyeknek gyenge vértzetén keresztül látszottak az egyeseknek egyéni, öncélú törekvései.

Sokkal veszedelmesebbek és aggasztóbbak azonban azok a tendenciák, amelyeket már nemzeti politika fűt át, s amelyek valóban mérgezőleg és rombolólag hathatnak Nagybánya művészetére és jövőbeli fejlődésére. Az imént leszögeztük, hogy nem lehet Nagybánya művészetét evolúciós tradíciójának talajából kitépni, mert ha megingatják a fundamentumot: összedől maga a templom. Most arra akarunk rámutatni, hogy barbár dolog Nagybánya művészetét nemzeti színűre átfesteni.

Már évekkel ezelőtt hangzottak el hódító politikájukat a kultúra területén is érvényesíteni akaró, felelős román politikusok részéről olyan értelmű óhajtások, hogy a nagybányai „szabadiskolát” **román állami intézménnyé kell átalakítani**. Ez is az új idők visszfénye, amelyet nemzeti türelmetlenség termel ki magából.

Egy román kultuszállamtitkár két évvel ezelőtt Nagybányát megtekintvén: határozottan kifejezte ezt a vágyát és kívánságát a város akkori vezetősége előtt. A város jelenlegi polgármestere: dr. Pop Viktor, aki akkor ellenzékben volt, tiltakozott a leghevesebben a groteszk terv ellen.

Nagybánya és állami rajz és festőiskola !

Lehet-e heterogénabb házasságot elképzelni? A nagybányai művészet bölcsője állami dajkaság alatt! De nem csak az iskolát, hanem a kolónia művésztagejainak miniszterileg jóváhagyott, alapszabályokban biztosított jogait is kikezdték újabbban a nemzetiségi aspirációk.

Az utóbbi hónapokban heves előcsatározások folytak a nagybányai festőkolónia ellen a bukaresti lapokban. E támadások nyilvánvalóan nem elszigetelt jelenségek. Éreztük, tudtuk, hogy **ezek mögött lappang valami**.

Virágvasárnapján érkeztem Nagybányára. Ilyenkor már pattanó rügyekben nyugtalankodik itt mindig a tavasz bújkáló szelleme. Most a természet is késik. A piktorok lehangelten nézik a hideg, szürkés-kék eget, amelyről még mindig nem akar lezuhogni a napöntő fényzőn. De a lehangeltségnek más oka is van. A súlyos gazdasági krízis sorvasztólag hat a művészetre is.

Meglátogattam a műtermeket. A máskor ilyenkor már tavaszos derű helyett szorongó érzésekkel találkoztam. A lelkeket aggodás üli meg, a művész benső élete különben is érzékenyebb és a külső behatásokra ingerlékenyebb. A lehangeltség ellenére **meglepően gazdag termékenységet mutatnak valamennyien**.

Thorma János egy mithológiai témájú képen dolgozik: „Zeus és Dione” szerelmes összeölekezését ábrázolja. Az egész kép felfogásán szinte Botticellis leheletszerű gyengéd-ség ömlik el, de a színek zománcos tüzén átizzik Thorma

művészetének forró érzékisége. Thorma nyugtalan alkotó szellemét valósággal megrohamozzák a belső élmények és a külső impressziók megtermékenyítő találkozásai. Ennek tulajdonítható, hogy egyszerre 8-10 készülő festménye van, amelyekről jóformán csak az utolsó ecsetvonás hiányzik. Ez a nyugtalanság eredményezi nagy kompozíciójának rengeteg sok vázlatát, amelyek a művész örökké formáló, alakító szellemének dokumentumai.

Mikola András a legszemérmesebben zárkózott lélek, aki visszavonultan dolgozik és még legitímabb barátai előtt sem veszi elő készülő terveit. Egy állandó belső viaskodás tartja feszülten benne az alkotás lázát, amelyet periodikusan váltanak fel a szlávós tépelődések kontemplatív napjai.

Krizsán János: ez a kedves, skót papkülsőjű piktor az egyik vásznán a rekkenő napban perzselő hatalmas lombkoronájú gesztenyefákat festett meg. Milyen bensőséges és milyen széles kifejezésű skálája van ennek a művésznek a természetangulatok tolmácsolására.

Ziffer Sándor mostanában portrékon dolgozik, bár látam műtermében egy interiort, amelynek fény és árnyék-problémája, színkompozíciója és konstruktív felépítése a legerőteljesebb művészi alkotás.

Mund Hugo. Nem láttam festményt műtermében. Kérdőleg fordultam feléje:

– Talán alábbhagyott a munkakedve?

– Dehogy is! – válaszolta mosolyogva. Csakhogy amit én hat év alatt dolgoztam, az elfér ebben a kosárban.

És elővette rajzait. Alig tenyérynyi nagyságú ceruzarajzok ezek. De a grafikának olyan remekei, amelyek megoldásban s a formák lényegének absztrahálásában lehatolnak a vonalritmusok s a formakompozíciók legbensőbb titkáig. Csak melleleg mondjuk el, hogy a múlt ősszel négy rajzát egy svájci műgyűjtő negyvenezer lejért vásárolta meg.

– Önre még visszatérek – mondotta a svájci úr.

Hónapokig nem adott jelt magáról s most arról értesítette, hogy egy londoni barátja révén megrendezi ottani kiállítását.

Jándi Dávid éppen sajátkezűleg nem valami nagy kompozícióját festette, hanem a szobája falát meszelte.

– Látod barátom. Szobafestésből kell megélnem – mondotta felcsattanó kacajjal. Megtörölve enyves kezét és elővette új kép vázlatait. Jándi is kompozíciókkal gyürkőzik. Az ő ismert, felfokozott színeinek valóságos orgiáival.

Ferenczy Noémi éppen Berlinben van. Legújabb gobelinjét ott állította ki. A londoni **Stúdió** komoly cikkben méltatta Ferenczy Noémi egyéni művészetét.

De a többi festőművészek is mind lelkesen dolgoznak. Látogatásom során rátértünk a nyugtalanító aktualításra.

– Igen, olvastuk mi is a román lapok támadásait. Kiolvastuk mi is a sorokból, hogy a festőkolóniát veszély fenyegeti. A tíz év alatt már előfordultak ilyen térhódító kísérletek. De, mert mi nem politizálunk, hanem csak művészek vagyunk, nem rendült meg bizalmunk és szilárd hitünk művészi létünk fennmaradásában. A mi igazságunkat jogszabályok védik, amelyeket nem lehet máról-holnapra lerombolni. Mi hű polgárai vagyunk az államnak és nem hiszük, hogy egy igazságos kormányhatalom éppen a művészetet szemben alkalmazzon nacionalizáló intézkedéseket.

– A lapok támadásain kívül van-e valami pozitív jele annak, hogy itt valami készülődik?

– A kolónia műtermeit a város adja bérbe a művészeknek, már 1911 óta, tehát közel húsz éve. Hogy kinek adja bérbe, afelett alapszabályaink szerint a nagybányai festők társaságának külön e célra választott bizottsága dönt.

– Egy rajztanár, aki pár évvel ezelőtt rendőrkapitány volt Zilahon, vagy Szilágysomlyón, de közben letette Bukarestben a rajztanári vizsgát, műtermet igényel a várostól. De hogyan elégítse ki a városi tanács ezt az igényt, amikor a műtermek szerződésileg mind le vannak foglalva és azokban dolgozó, alkotó művészek laknak. Kisütötték tehát, hogy az egyik művész, Ziffer Sándor hosszabb ideig, kiállításainak rendezése címén külföldön tartózkodott, s ez idő alatt átadta műtermét a kolónia egy másik tagjának. A rajztanár úrostromot indított tehát a műterem ellen, amelyben nem is egy, hanem két művész dolgozik felváltva.

És mit mond a város polgármestere?

– Én azokat a lapokat nem olvastam, - mondotta e sorok írójának dr. Pop Viktor, aki kellemes benyomású, disztिंगvált úriember, lehet hogy elkerülte a figyelmemet. Kijelentem azonban, hogy kormányomtól sem a kolóniára, sem a festőiskolára vonatkozóan semmiféle felszólítást nem kaptam.

– De hiszen a múltban is felmerültek tendenciák a szabadiskola államosítására nézve – jegyeztük meg.

– Én nagybányai vagyok – felelte a polgármester. Itt álltam a nagybányai művészet bölcsőjénél. Én tudom, hogy milyen morális érték sugárzik ki Nagybányára az egész művelt világ közvéleménye szemében a nagybányai művészet révén. Ha bármilyen helyről is megindulna egy kezdeményezés a nagybányai iskola államosítása érdekében, én és mi, nagybányaiak együttvéve, a legerőteljesebb ellenállást fejtenők ki e kísérlettel szemben.

Majd így folytatta.

– A nagybányai iskolának éppen ez a szabad jellege adta meg az egész világ minden tája részéről ideseregülő művészek számára a szabad művészi megnyilvánulás korlátlan lehetőségét. Arról sem lehet szó, hogy a kolónia bármelyik művésztagjának nyugalma megbotoljon. Hiszen itt élnek közöttünk évtizedek óta és elismert művészetükön kívül megtanultuk becsülni bennük az embert is. Pusztán arról van szó, hogy az alapszabályokat módosítani akarjuk. Ma már időszerűtlennek tartjuk, hogy a város tanácsa ne rendelkezessék nagyobb ingerenciával ingatlanai fölött.

* * *

Ezeket mondotta a polgármester. Az utóbbi kijelentése aggodalmat kelt. Az alapszabályok módosításának pretenziója meggondolkoztat. Ez egyet jelentene a kolónia mentalitásbeli és művészi autonómiájának lemondásával. Egyet jelentene a nagybányai múlt megtagadásával. Egyet jelentene az alapítók nagy gonddal, szeretettel és művészi szabadságvágyával felépített intézményének meghamisításával.

Mégis Nagybánya polgármesterének megnyerő, komoly egyéniségében biztosítékát érezzük annak a reményünknek, hogy Nagybánya fejlődő művészkultúráját csakugyan nem fenyegeti komoly veszély. A nagybányai polgármester szavaiból a nagybányai művészet jelentőségével átítatott és

arra büszke nagybányai bennszülött szolidáris érzése csendül ki. Ez a tisztult gondolatmenet emeli fel ezt a kérdést abba a magasabb régióba, amelyben a művészet fejlődési vonalát világosabban mutatja a józanul ítélok véleménye s amelynek tiszta atmoszféráját nem homályosíthatják el nemzeti aspirációk politikumai.

A Keleti Újság 1930. húsvéti melléklete

Hogy mi történt a továbbiakban? Erről így szólnak a hivatalos ismertetések: „A román fasiszta szervezet, a vasgárda fellépése a kulturális intézmények működésének nem túlságosan kedvező körülményeket teremtett. Ennek következményeként 1935. szeptember 2-án Nagybánya időszaki városvezető bizottsága az iskola és a kolónia teljes vagyonának átvételéről határozott. A városvezetés kimondta, hogy saját kezelésbe veszi a festőiskola és a művésztelep irányítását és bizottságot szerveztek egy új működési szabályzat kidolgozására. Felmondtak a műtermek minden bérlőjének és megvontak minden eddigi kedvezményt.

A festőiskola tanárai kénytelenek voltak megszüntetni az irányításuk alatt működő iskolát, de tiltakozásukat a városvezető bizottság tudomására hozták, majd két felsőbb törvényszéki szervhez folyamodtak, megfellebbezván a kisajátítást. Az NFT a kolozsvári felülvizsgálati fórumon a pert meg is nyerte. Természetesen az elégtétel csupán erkölcsi lehetett, a kisajátított vagyon visszaigénylésére nem volt lehetőség.

A körülmények kényszerítő hatásának engedve, 1937 júliusában a kolónia vezetői a Nagybányai Festők Társaságának feloszlását határozták el.

Az új iskolát Gheorghe Manu gimnáziumi rajztanár vette át és a tanári munka végzésére Ziffer Sándort kérték fel. Az addigi jogfolytonosság megszüntetése és az új adminisztráció véglegesen válságba sodorta az iskolát. Mind a tanárok, mind a diákok elszakadtak az európai művészet egyetemese áramától.

A bécsi döntés után a művésztelep épületeit egy időre kaszárnyának foglalták le. Ez után az időszak után pedig újra Mikola András és Krizsán János vezette az iskolát. A kevés fennmaradt dokumentum az iskola pangására utal. Télre alig egy-két növendék maradt csak.

A második világháború után nagyon hamar, már 1945. január végén megnyílt az első, háború utáni kiállítás. A kiállított alkotások zöme a korábbi nagybányai törekvéseket reprezentálta, bár helyet kellett juttatniok Olejnik Janka Sztálinjának és Agricola Lídia Lenin-jének is. Később a korban egyre jobban terjedő internacionalista ideológia össze-mosta az egyes nemzetek eltérő fejlődési ritmussal rendelkező kultúráinak sajátosságait. A tájélmény teljesen átalakult, mivel egyre erősebb hangsúlyt kaptak az ipari motívumok.

1950-ben Vida Gábor ugyan próbálkozott egy helyi Képzőművészeti középiskola megnyitásával, de nem lehetett már pótolni, visszahozni a háború előtti művészeti életet. Az elmúlt évtizedekben a Nagybányán dolgozó művészek híre nem jutott az országhatáron túl. Az események, kiállítások többnyire csupán helyi jelentőséggel bírtak.”

Kőműves Nagy Lajosnál, meg a festészetnél maradva, hadd szúrjak még be egy figyelemre méltó beszélgetés-részletet, ami a Keleti Újság, 1929. január 13. számában jelent meg. Mert, bár Nagy Imre élete nagy részét Zsögödön élte le, igen szoros köze volt a nagybányai festőiskolához is. A nagy székely festő hitvallása szerint: „Művészet nincs eszme, ideál, emberi értékek keresése nélkül .

Cluj-Kolozsvár, január13.: Nagy Imre bezárta képkiallítását. Körülbelül egy hónapig függtek ennek a mindennapi szürkeségbe beolvadni nem tudó festőművésznek képei a kolozsvári Újságíró-klub falain. A művészi esemény a lapok részéről nem múlt el nyomtalanul és értékéhez mérten komoly méltatásban részesült. A művész egy teljes hónapon át a fakír fatalizmusával élt itt közöttünk és mintha nem is az ő alkotásairól lenne szó, a kiállítás sorsa iránt alig érdeklődött. Ilyen diszkrét távolállást saját művészi termékeinek elhelyezése iránt alig találtam még művésznél. Fölény és nyers önérzet volt ez, de kemény dac is, a közönség hüvös közönybe burkolt megértetlensége, vagy úri nemtörődömsége ellen. (...)

A Csík és a Hargita.... Ez az ő vára, hazája, otthona, bűbájos elvarázsolt kertje, temploma! Az Isten jóságos, melengető tengere. Bölcsője és majdan temetője!

- Nem tudnék városban élni, - tört ki belőle fájón, sebzetten a nosztalgia. Szinte kicserepesedett az ajka az ismerős tájak utáni vágyban. – Otthon a falumban, benn Csíkban, az az élet, az igazi élet!

Valami nagyot és elérhetetlen szépet akart drága hazájáról megállapítani, és a székely megbűvölt képzelet túlzásával jelentette ki:

- Nincs természet az egész világon, csak Csíkban és a Hargitán. **Természet csak Székelyföldön van!**

- Hát Olaszország?

- Eh! – tett türelmetlen és igazságtalan tiltakozó mozdulatot – ott csak emberek, csak kultúra, csak hagyomány van. Természet csak a Székelyföldön van.

- Tudják azt - jelentette ki látnoki ihletettséggel, - hogy a Hargita az utolsó darabkája a földnek, ahol olyan állatok, virágok és bogarak élnek még, amelyek a földkerekség minden részéből kipusztultak.

- Úristen! Milyen a június odahaza. Dolgozni se tudok ekkor. Minden zsendül, él, lüktet, páró szerelembe egyesül! Vadító szépség ez, amit alig lehet kibírni. Ellágyít, gyermekké varázsol. Részegen, mámoros bódultsággal jár-kei az ember az erdőben. De nem lehet ezt a sok szépséget sokáig lábon kibírni. Le kell feküdni a fűbe, arra a drága, selymes, bársonyos, bűvös havasi pázsitra és ott úgy megfélekedni az egész világról, emberekről, gondokról, mindenről, hogy mármár azt hiszi, hogy nem is él és valami mennyei felhőn ringatózik. Istenem, Istenem, hány millió és millió élet születik, szeretkezik, örül az életnek, a nagy és szent életnek ott a fű között. A kicsiny kis bogaraknak, méheknek, hangyáknak aranyos szárnyú rovaroknak, szitakötőknek és tudja Isten még miféle pirinyó teremtményeknek tömege ott nyüzsög körülöttem. A föld lélegzik alattam és csodálatos muzsikával telik meg a lég, amely nem hallgat el egész addig, amíg a csillagokat fel nem gyűjtják isten angyalkái az égben.

Most pár pillanatra megáll... A szemei mámoros, nedves fényben úsznak.

- Szemben a házunkkal van egy hegyoldal. Millió és millió tücsök zengi itt nyártól őszig szerelmi életét. Oh, Istenem!

Egy zengő hegy. Úgy érzi magát az ember, hogy az öreg Isten ölében pihen.

Hirtelen elhallgat. A hangja, amely egy pillanattal előbb, mint a sirály kiáltása fenn csapongott a magasban, egyszerre alázuhant rejtelmes mélységekbe. Mint a gátakat törő, sziklákat görgető patak, amely hirtelen eltűnik, elbúvik a Hargita sziklabarlangjaiban. A lélek titkos antennái azonban szárnyukra veszik a himnikus vallomást s a szellők hullámain elviszik a messze szülőföld határához, s ott átadják fűnek, fának, bokornak, daloló csermelynek hű gyermekük elragadtatását.

(Kőműves Nagy Lajos)

(Összeállította: B. Osvát Ágnes)

Ines Roth:

Égígérő sikoly

Kit egykor örökszép múzsádnak neveztl, kit mindenek fölött oly nagyon szerettél, kinek jóságában, szerelmében hittél, s olyan tiszta hittel oltár elé vittél, kiról leírtad, hogy “mindig és örökre”, s “nem volt tehetsége semmi az örömr”, aki úgy szenvedett, hogy mást is tönkretett, szétzúzni próbálta nagy tehetségedet, aki pipogyának, gyengének nevezett, s titulált “vidéki költőnek” tégedet, akit elvakított a vak és vad bosszú, s azt hitte, hogy az élet sem elég hosszú ahhoz, hogy gyötörjön, lassan tönkretegyen aki kimondta, hogy nincs nála kegyelem, aki cseppenként adagolta a mérget, így várta nap mint nap kínos hazatérte az otthonodba, hol nem volt öröm semmi, kínos kötelesség feküdni és kelni, hol egész életed maga a gyötrellem, ahonnan kiröppent régen az értelem, már rég nem is tudod, mi volt mit vétettél, s egy vélt sérelemért folyton ezekeltél, könnyörögtél verssel, jöjjön el a béke, de csak megvetést kaptál érte cserébe, kirabolt, megfosztott minden szép és jótól, forró öleléstől, kibékítő esőtől, akinek szemében nem volt szent már semmi, ha azzal is téged lehetett gyötörni, aki soha nem várt terített asztallal, csak velőig sértő, éles gúnykacajjal, aki nem ismerte el a tehetséged, s nem tudta vigyázni, írói értéked, kiben nem volt jóság, sem emberismeret: hiú ábránd volt, hogy valaha szeretett.

S most, hogy megszökhettél e földi pokolból, ahol olyan kevés részed volt a jóból, s keresnéd a békét az égi mezőkön, rögtön utánad ment, hogy tovább gyötörjön. Tudd meg, imádkozom érted, te nagy lélek, ameddig lélegzem, ameddig csak élek, arra kérem Istent, hogy újateremtsen, a régi lélekkel, egy új, erős testben, és szabadon élhess, mint a szél viharja, kristály-gondolatid semmi ne zavarja, kapd meg végre ami megilletne téged, így próbálhasd újra az emberi létet.

„s a most még dús lombok közül visszaint/ egy-egy távozó, kósza, rőtpiros sugár:/ lassan,
saját lángjában hamvad el a nyár.”
(B. Osvát Ágnes: Örök körforgás)

Az égre írtam

Az égre írtam
és néma fenyők őrzik titkomat.
Néha folyók mélyéből
tükröz vissza a gondolat.
Van úgy, hogy búzamezők
fölött suhan át,
és sodorja magányos pipacsok
égetőn bús dalát.
Máskor patak vizén
bukdácsolva le,
dúdol a kín, himnikus éneke.
Mert himnusza nem csak
az örömnél lehet,
- oly szűk s oly tág -,
az emberi képzelet.
Titokzatos, mint erdő
mélyén a virág,
mely lombok közé rejti illatát.
Leszegett fejű, piros
pipacsok könnye hull,
s fű takarásában az élet elvonul.
S míg erdő mélyén
sejtelmek nyílnak át,
hajnali rétek madarai
bontják trillákra
az élet bús dalát.
Az őz finom ősztönnel
lehelni tovább,
az égből jött, fáradt üzenetet.
S bódult virágok tűzpiros szirma
kecsesen utána integet.
Így száll az égből, időnként
földre az én dalom.
A neve: Kőbe zárt fájdalom.

2012. június 1.

B. Osvát Ágnes versei

Harmonia caelestis

Uram, én hiszek Tebenned örökkön,
tudom: igazságod túlnéz az időkön,
s amit Te kínálsz, nem percnyi mámor,
a bűnbe fült világ hiába vádol.
Folyondárként ölelsz, megbékül a test is,
fel-alá lebeg: harmonia caelestis.

Az égi varázs alászáll, mint a pille,
nyugalmat hoz az elfáradt szivekbe.
Ott leng előttünk, fénylő szemekkel
s beborít, sejtelmes, kéklő lepellel.
Mikor az első sugár aláhull,
szívünk csodára várva kitárul.

Ott fenn meggy piroslik, itt lenn virágmámor,
megváltó kis csodák, a világcsodából.
Sugárba olvadva felszikkad a harmat,
Te adtál mindennek ekkora hatalmat.
Szép lassan, biztosan helyreáll a rend is,
s szétárad bennünk: harmonia caelestis.

2012. július 8.

Cinca Katica: Kismanó iskolába indul

Volt egyszer egy eleven, mindenre kíváncsi kis manó. Ő volt a legeslegkisebb kis manó a manócsaládban. Szülei és testvérei nagy szeretettel és törődéssel vették körül. Otthonuk, a szép Manóvölgy, telis-teli volt virágokkal. A kis patak fölött mind megannyi híd ívelt át, körös-körül pedig tarka pillangók és szivárványszárnyú szitakötők repdestek.

Nőtt-növekedett Kismanó, s mikor elég nagy lett, mint minden rendes manógyereket, őt is beírták a manóiskolába. Szülei lázasan készülődtek. Megvettek mindent, ami a tudományhoz kellett: húsz darab bükkmakkot a számoláshoz, két fécántollat az íráshoz, öt lapulevelet, hogy legyen mibe írni, hánctól font tarisznyát, s még ki tudja, mi mindent... A leendő kisdíákot kiokosították, hogyan kell illedelmesen viselkedni, és bátorították, hogy egyáltalán nem kell félni. Kismanó csak kacagott szülei buzgóságán. Vidáman kergette a pillangókat, gyűjtögette a szép kavicsokat továbbra is.

– Messze van még az aranyszínű ős, jó anyám! Ráér még az okítás, jó apám!

Elérkezett a ragyogó nyár vége.

– Holnap lesz a nagy nap, gyermekem. Aludj nagyot, hogy kipihenten érkezz az iskolába! – búcsúzott este manómama Kismanótól.

– Jó, jó – ásított egy hatalmasat ő, azzal lehunyta a szemét. A következő pillanatban már nyitotta is kerekre.

– Ugye, elkísérsz?

– Természetesen.

– Akkor jó – hunyta le újra.

– Nem lesz nehéz a tudomány, anyukám? – ült fel hirtelen a manó.

– Ha odafigyelsz, akkor nem – mosolyodott el az anya, s gyöngéden lefektette.

– Odafigyelek – motyogta, s végre elszenderedett.

Még a kakas elsőt sem kukorított, mikor a manógyerek kipattant az ágyból, s szaladt a szüleihez.

– Anya, apa, elkésem, keljetek fel! Már füttyült a rigó az első tanórára, hallottam.

– Jaj, dehogyis, kicsim, az a csalogány volt. Bújj csak vissza hamar az ágyacskádba, s szunyókálj tovább! – ölelte meg álmosan manópapa.

– Á, de én már egyáltalán nem vagyok álmos! Én akarok az első lenni az iskolában! Menjünk már!

A manószülők megadóan kászálódtak ki a puha paplan alól. Iszogatták reggeli nektárjukat. Ezalatt gyermekük ott téblábolt körülöttük, és kifogyhatatlanul kérdezgette őket.

– És ott is lesz játék? És nehéz lesz leírni a 'p' betűt? De hiszen én még nem is tudok írni! És nem lesz nehéz a számolás? És különben is, a jobb, meg a bal csápmat folyton összekeverem, és, és, és...hogy menjek így iskolába?! Még annyi mindent nem tudok! – sírta el magát végül.

– Látod-látod? Egész nyáron nem értél rá, nem tudtunk veled beszélgetni. A pillangók, meg a szitakötők jobban érdekeltek. Nem lesz semmi baj, csak csitulj, kincsem. Most már viszont tényleg mennünk kell, ha nem akarsz elkésni – törölgette manómama Kismanó könnyeit.

Amaz hüppögve akasztotta nyakába a hánctarisznyát, kézen fogta anyját, s lehajtott fejjel elindult a manóiskolába. A kapuban már várta őket a tanító néni.

– Hát te, miért lóगतod az orrodát? – mosolyodott el, s felemelte az új diák fejecskéjét az állánál fogva.

Kismanó félénken felnézett, s még a szája is tátva maradt a nagy erős csodálkozástól. Bizony, mert a tanító néni egy igazi tündér volt. Csillogó szeméből olyan jóság sugárzott, hogy egyszeriben elfelejtette minden félelmét. Cuppanós

csókkal búcsúzott anyjától, s boldogan lépett be az iskola kapuján. Tudta, hogy csupa csoda várja odabenn, hisz a tanító néni egy igazi tündér.

Sebők Éva: Az alma meg a kerti manó

Hajnaltól vadlibák húztak el a kert fölött. Alacsonyban repültek, s hát látták, hogy az almafán egy alma búslakodik árválkodik egyes-egyedül. Teljesen zöld volt.

– Hát te még itt vagy?! – kiáltottak rá. – Nem tudod talán, hogy mögöttünk hősárnyakon közelít a félelmetes, hideg tél? Egy-kettő, bújj a kamrába!

Szegény alma nagyon megrémült, és ijedtében még jobban elzöldült. Mitévő legyen? Hiszen ment volna ő szívesen a kamrába, de nem szedték le, mivel olyan halvány az orcája.

– Szél, szél, lökj le, kérlek, a földre! – könyörgött. A szél jól szemügyre vette az almát.

– Nem vagy még elég piros – dörmögte –, de hát semmi közöm hozzá. Ha úgy kívánod, lelöklek a földre.

Jó nagyot fűjt, és megrázta az almafát.

Az alma lepottyant, és hosszan gurult a fűben. Épp arra ment a kerti manó. Pókhálóból volt a zekéje, nagy, kerek szalmakalapot viselt a fején.

Megbotlott az almában.

– Hát te mit keresel itt? – kiáltotta. – Nem tudod talán, hogy a vadlibák mögött hószárnyakon közelít a félelmetes,

hideg tél? Bármely pillanatban beronthat a kertbe. Gyorsan bújj a kamrába!

– Bújnék én örömezt – mondta az alma –, de nem tehetem. Nincs még pír az orcámon, nem akarnak befogadni.

– Hát ezen igazán könnyű segíteni! – kacagott fel vidáman a kerti manó. – Várj csak egy cseppet!

Száraz fűszálakból függén ecsetet kötött, arany napsugarakat olvasztott egy kettétört mákfejbe, jól elkeverte frissen szedett hajnali harmattal, s gyönyörű, kicsattanó pirosposzsgásra festette a sápadt alma pufók orcáját.

– Köszönöm, köszönöm! – hálálkodott az alma, és felderült. Hevert a szép piros alma a fűben. Gyerekek jöttek a kertbe, észrevették, odaszaladtak.

– Nézzétek, milyen gyönyörű alma!

Gyorsan felkapták, vitték a kamrába, szépen beillesztették a többi alma közé, a polcra, s hát egy se volt oly szép, ő volt mind közt a legnagyobb, legkövérebb, legpirosabb, leggyönyörűbb!

Vidáman kuksolt a polcon. Jöhet már a tél!

Donkó László:

ELSŐS LESZEK

Kopogtat a vadgesztenye,
vége van a nyárnak.

Anyu mondja: ideje, hogy
az isibe járjak!

kinőttem az ovit, igaz,
nagy legényke lettem,
s a csengettyűs iskolába
megyek szeptemberben.

Elsős leszek, vár az osztály,
számológép, tábla,
Eszes Péter, János vitéz
hív az iskolába.

Aranyos tanító néni
kézen fog, ne féljek,
esztendőre a suliba
várlak én is téged.

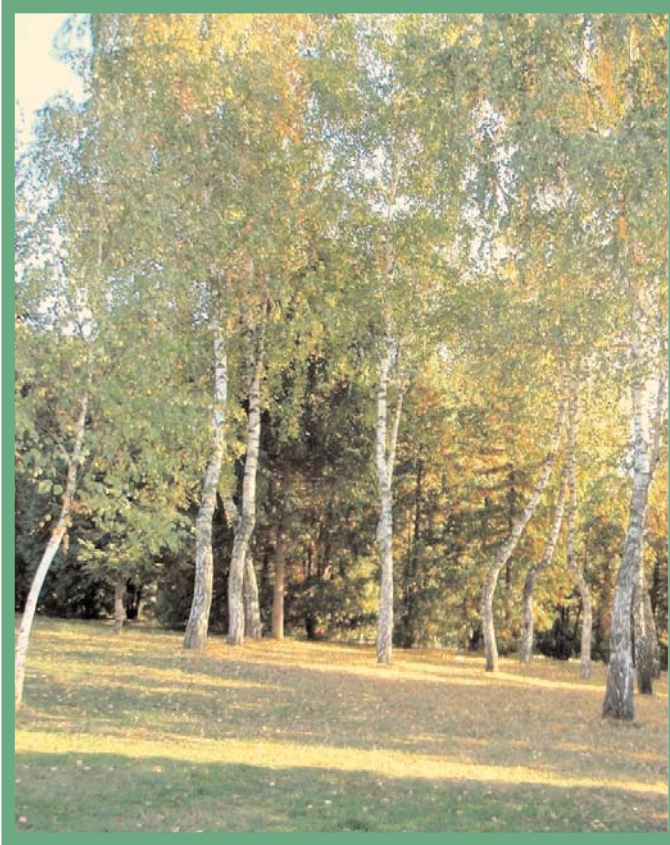

Kellemes iskolakezdedést kíván és továbbra is szeretettel várja leveleiteket, javaslataitokat a szerkesztő néni, az alábbi címre::

B. OSVÁT ÁGNES

540.477 Marosvásárhely (Targu Mures),
str. Armoniei nr. 22 ap. 13, jud. Mures, Románia.
Telefon: 0040265/249918, 0040365/803670,
0040770/173128
E-mail: osvatagnes@gmail.com

Támogatóink

A megjelölt előfizetői díjakat meghaladó befizetéseket tekintjük támogatásnak

Len Emil	Gyergyószentmiklós	6 000 Ft
Prof. Kosztarab Mihály	USA	30 USD
Z. Zwada András	Békéssz.andrás	20 USD
Benedek András	Etyek	1000 Ft
Kolozsvári József	Kolozsvár	3500 Ft
Bernádné Dr. Fülöp Teréz	Dunaszentgyörgy	1500 Ft

Emlékeztünk rá: lapunk függetlenségét és erdélyi olvasóinkhoz történő díjmentes eljuttatását teszik lehetővé a nagylelkű adományok. *Köszönjük!*

Tisztelt olvasóink!

Emlékeztetőül: Belföldi éves előfizetési díj 1.500 HUF.
Külföldre: Európában 10 EUR, tengeren túlra 20 USD
Belföldre előfizetni banki átutalással is lehet, a következő számlaszámon:
52400054-10030826 Orgovány és Vidéke Takarékszövetkezet
Külföldi olvasóink, amennyiben nem tudják közvetlenül eljuttatni valutában vagy a napi árfolyamon számított forintban a megjelölt összeget, legegyszerűbben a banki átutalást használhatják, a köv. címre:
Erdélyi Körök Országos Szövetsége 6070 Izsák, Kálvin tér 1.
Számlaszám: 52400054-10030826 Orgovány és Vidéke Takarékszövetkezet IBAN: HU34 5240 0054 1003 0826 00000000 BIC/SWIFT: TAKBHUHB

Gyerekszáj

- ⊃ Jobban szeretem Anyuci testvérét, mint a sajátomat. Anya testvére a nagynéném, az enyém meg senkim!
- ⊃ Anya pocijában van egy baba, csak azt nem tudom, hogyan nyelte le.
- ⊃ Az anyukákra nem szokás kiabálni, ők hasznosak.
- ⊃ Amikor két ember egymásba szeret és először megpuszilja egymást, rögtön összeesnek és nem is kelnek fel legalább egy órán át, de van hogy még tovább.
- ⊃ A félsziget egy olyan sziget, amit nem fejeztek be teljesen.
- ⊃ A Nagyi azért kövér, mert tele van szeretettel.
- ⊃ Úgy szeretnék még egy fiútestvért, de Anya állandóan tam-pont használ.
- ⊃ Minél öregebb az ember, annál drágábbak lesznek a fogai.
- ⊃ A kislányok azért nem tudnak állva pisilni, mert nincs mibe kapaszkodniuk.
- ⊃ Amikor a Nagyinak fájnak a fogai, egyszerűen pohárba teszi őket.
- ⊃ Egyszer olyan beteg voltam, hogy 40 kiló lázam volt.
- ⊃ Nekem már nincsen Nagyim, elültették a temetőben.
- ⊃ Az anyukáknak szintén legelniük kell, hogy tej jöjjön a cicijükből?
- ⊃ A svájci teheneket elsősorban csokigyártáshoz használják fel.
- ⊃ Szardínia lakosait szardíniának hívják.
- ⊃ Hogy jó legyen, a kórházi nővéreknek teljesen sterilnek kell lennie.
- ⊃ Az orvosok azt mondják, hogy a halálos betegségek a legrosszabbak.
- ⊃ Amikor a kistesóm született, akumulatorba kellett tenni.
- ⊃ A lepke egy olyan rovar, amely a helikopterek családjából származik.
- ⊃ A leghasznosabb állat a disznó. Mindene felhasználható: elejéből-hátuljából hús van, a bőréből cipő, a szőréből kefe, a nevével meg káromkodni lehet!
- ⊃ Az állatkert egy szuper hely. Olyan állatokat is lehet látni, amelyek nem is léteznek.
- ⊃ Nem vagyok megkeresztelve, de azért be vagyok oltva.
- ⊃ Az életbiztosítás egy olyan pénz, amit az kap meg, aki túléli a halálos balesetet.
- ⊃ Nem tudom hány éves vagyok, mert ez állandóan változik.
- ⊃ Nagyon megijedtem, amikor Anya megbetegedett. Azt hittem Apu fog főzni ránk.
- ⊃ Az akvárium egy mini-tenger, ahol a házihalacsákak úszkálnak.
- ⊃ A gyerektartás a gyerekek fizetése, amikor Apa elköltözik otthonról.
- ⊃ A Pápa a Vákumban lakik.
- ⊃ Minden hal termel ikrát, az oroszok még kaviárt is.
- ⊃ A teheneknek nem szabad gyorsan futniuk, hogy ki ne lötyögjön a tejük.
- ⊃ A férfiak nálunk csak egy nővel házasodhatnak. Ezt úgy hívják, hogy monotonía.

ÁTALVETŐ ONLINE

Lapunk az interneten a következő címen olvasható:
www.ekosz.hu, www.erdelyikor.hu és
az új lapszám megjelenésével cserélődik.